herpy

KAMÆLEONER

Johnston's Chameleon

Trioceros johnstoni

Trioceros johnstoni er en middelstor, æglæggende kamæleon fra bjergskovene i Uganda, Rwanda, Burundi og det østlige Congo. Hannen har tre horn, to over øjnene og ét på snuden, og er grøn med turkise eller gule tværbånd; hunnen har ingen horn. Arten kræver en kølig dag, et tydeligt temperaturfald om natten, tåge og høj nattefugt, og den er følsom over for for meget vitamintilskud.

Familie: Chamaeleonidae Tidligere navn: *Chamaeleo johnstoni; Chamaeleo laevigularis*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**25-38 cm** total længde inkl. hale
Vægt	**50-110 g**
Levetid	**5-6 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende**
Biotop	**Bjergskov**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 60 × 120 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**20-24 °C**
Hotspot	**26-28 °C**
Temperatur, nat	**10-15 °C**
Luftfugtighed	**60-100 %**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**10-12 mdr.**
Kuldstørrelse	**8-18 æg**
Kuld pr. år	**1-2**
Inkubation	**100-120 dage** ved 18-21 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står på CITES liste II og i EU's bilag B (forordning 338/97), som alle kamæleoner af slægten *Trioceros*. Handel over grænser kræver derfor CITES- og EU-dokumenter, som i Danmark udstedes af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV). Spørg sælger om dokumentation for dyrets herkomst. Ingen kamæleoner er forbudt for private i Danmark (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015), så de almindelige regler gælder.

Om arten

Trioceros johnstoni er en træboende kamæleon af middel størrelse. Voksne hanner måler omkring 30 cm i alt, inklusive hale, og vejer 90-110 g; enkelte hanner når 38 cm. Hunnerne er omkring 25 cm og vejer 50-80 g, op til 90 g, når de er drægtige. Kroppen er dybere end hos *T. jacksonii*, som arten ligner. Hannen har tre ringede horn: to foran øjnene og ét på snuden, op til 3 cm lange. Hunnen har ingen horn. Hjelmen er flad og uden lapper, og kroppen, struben og benene er dækket af store, linseformede skæl. Rygkam og strubekam mangler.

Grundfarven er lysegrøn med 3-5 lodrette bånd i turkis eller gult. Hunner har ofte gule tegn på hovedet. Er dyret stresset, bliver det mørkebrunt med lysere bånd. Farveformerne følger fundstedet: Bwindi-formen går mod blåt, Rwenzori-formen har rødt i tegningen, mens dyr fra Rwanda og Burundi er mere afdæmpede.

Arten er æglæggende. Hunnen lægger forholdsvis store æg, som graves ned i jorden. Det videnskabelige navn hædrer Harry Johnston, den britiske opdagelsesrejsende og kolonialembedsmand, som indsamlede de første dyr i Rwenzori-bjergene.

Arten er mindre almindelig i terrariehold end *T. jacksonii*, men den er opdrættet i Europa, og pasningen er velkendt.

Udbredelse og levested

Trioceros johnstoni findes i bjergområderne langs grænsen mellem Uganda, Congo, Rwanda og Burundi, fra omkring 1.000 til 2.400 m over havet. Den kendes fra Rwenzori- og Virunga-bjergene i Uganda, fra Bwindi-skoven, fra Rwanda og Burundi og fra det nordøstlige Congo. Typelokaliteten er Rwenzori-bjergene i Uganda.

Bestandene er opdelt i lokale former, som adskiller sig i farve og tegning. De mest kendte er Rwenzori- og Bwindi-formen, som begge findes i Uganda og Congo.

> **Oprindelig udbredelse:** Uganda, Rwanda, Burundi og Congo-Kinshasa.

LEVESTED

Arten lever i fugtig bjergskov og i skovbryn i højlandet nær ækvator. Her veksler årstiderne mellem regn og tørke i stedet for mellem sommer og vinter. Temperaturen ligger mellem 13 og 29 °C: 22-28 °C om dagen og 10-15 °C om natten. Tåge og regn er det normale.

Dyrene sidder i træer og buske, oftest 3-4 m oppe, og ses ofte i lave træer og buskads langs veje og stier, hvor de tager solen om formiddagen. Luftfugtigheden er 60-80 % om dagen og højere om natten.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

Pasning

TERRARIET

Et voksent dyr skal have et terrarie på mindst 60 × 60 × 120 cm (længde × bredde × højde). Hannerne bliver store og har gavn af mere bredde. Målet er det samme som for andre middelstore bjergkamæleoner af slægten *Trioceros*.

Et hybridterrarie med faste sider og net foroven holder bedre på nattefugten end et rent netterrarie. Stillestående luft giver bakterievækst og luftvejsinfektioner, så en lille blæser skal få tågen til at cirkulere. Faste sider lader også varmen hobe sig op, så temperaturen skal følges.

Indret terrariet som et skovbryn med to zoner: en åben solplads foroven og et tæt, bladrigt område, hvor dyret kan trække sig tilbage. Tilbagetrækningsområdet er afgørende for trivslen. Brug levende planter, tynde grene og kviste, som krydser hinanden i flere højder. Dyrene holdes hver for sig.

Læs mere: Varme og temperatur

TEMPERATUR

Om dagen skal der være 20-24 °C, aldrig over stuetemperatur i længere tid, med en solplads på 26-28 °C. Pæren monteres over terrariet og i god afstand, så varmen bliver blid og uden brandfare. Dyret skal kunne varme sig op om morgenen og derefter søge køligere steder. Temperaturer over 30 °C giver varmestress.

Om natten skal temperaturen falde til 10-15 °C. Det tydelige fald er en forudsætning for et sundt dyr, og holdes arten varm hele døgnet, mistrives den.

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Natten er artens fugtige tid. Luftfugtigheden skal ligge på 80-100 % om natten og falde til 60-80 % om dagen. En ultralydsforstøver kører i anden halvdel af natten, fx skiftevis 30 minutter til og 30 minutter fra mellem kl. 1.30 og 6, og et par minutters forstøvning lige før lyset tændes sætter dug på bladene. Et drypanlæg i eftermiddagstimerne er en ekstra sikring. Arten drikker dråber, ikke af en skål.

Tallene er ikke afgørende. Vigtigere er det, at luften bevæger sig, når den er fugtig, og at alle flader er tørre i løbet af dagen. Konstant våde grene giver sår på fødderne og skimmel.

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og kræver kraftigt lys. Fire T5 HO-rør med 6500 K over terrariets bredde lyser et 120 cm højt terrarie godt op. Giv 12 timers lys og 12 timers mørke hele året. Alt lys forstyrrer nattesøvnen, så terrariet skal være helt mørkt om natten.

UVB er nødvendig. Sigt efter et UV-indeks på 3 på solpladsen og højst 6, med et T5 HO-UVB-rør i en enkeltreflektor. Tallet er lånt fra *T. jacksonii*, som lever i omtrent samme højde; der findes ikke målinger for denne art. Dyret skal kunne søge skygge. Et UV-meter er en stor hjælp, fordi indekset afhænger af afstanden og nettet.

Sollys gennem et vindue er kraftigt, kan overophede dyret og giver ingen UVB.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

T. johnstoni er insektæder og tager de sædvanlige foderinsekter: fårekyllinger, græshopper, fluer og kakerlakker. Landsnegle er en særlig favorit. Insekterne skal selv have et rigt foder.

Unger fodres så meget, som de vil æde. Når dyret er fuldvoksent, efter omkring et år, får det 3-4 passende insekter hver anden dag; tilpas mængden, så dyret holder en slank vægt. Drægtige hunner får så mange velfodrede insekter, som de vil æde, og fortsætter en uges tid efter æglægningen.

Arten er især følsom over for overdosering af tilskud. Overskud af de fedtopløselige vitaminer A og D3 giver ødem. Brug ren kalk uden D3 ved hver fodring, og lad dyrets egen D3-dannelse i UVB-lyset dække resten. Kalk med D3 gives kun, hvis dyret ikke får tilstrækkeligt UVB, og da højst én gang om ugen.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten holdes enkeltvis. Hannerne må aldrig kunne se hinanden. Arten er mindre aggressiv end de fleste kamæleoner, men den tåler dårligt artsfæller i et almindeligt terrarie, og drægtige hunner skal altid være alene. Én han med to-tre hunner kan gå sammen i et tæt beplantet terrarie på mindst 90 × 90 × 180 cm, men enkeltvis hold er det sikre valg.

Arten er sky, især dyr fra Burundi. Den er et udstillingsdyr, ikke et kæledyr, og håndtering skal være kort og sjælden. Mørk farve er tegn på stress, kulde eller sygdom, men om morgenen er den normal, mens dyret varmer sig.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen kendes på hornene og den tykkere halerod. Hunnen har ingen horn og er lidt mindre. Dyrene er kønsmodne efter 10-12 måneder. Hunnen skal være i godt huld, men ikke overvægtig.

PARRING

Hunnen sættes ind til hannen til parring. Skil dem ad, når parringen er overstået, eller hunnen afviser hannen. Hannen er mindre aggressiv end hos mange andre kamæleoner, men dyrene skal stadig kun mødes til parring. En fast parringssæson er ikke dokumenteret.

ÆGLÆGNING OG KULD

Drægtigheden varer omkring tre måneder. Hunnen lægger 8-18 forholdsvis store æg i ét kuld; unge hunner lægger omkring 12, og tallet stiger med alderen. Der lægges som regel ét kuld om året, men to kan forekomme. Hunnen har brug for en æglægningsbøtte med fugtig, løs jord, hvor hun kan grave. Drægtige hunner holdes alene, med rigelig føde og ekstra kalk.

INKUBATION

Æggene inkuberes i vermiculit eller perlit ved 18-21 °C, helst med en lille nattesænkning (21 °C om dagen og 18 °C om natten). Konstant 22-23 °C er for højt og giver svage unger. Klækningen tager omkring 100-120 dage. Når æggene begynder at blive mørke, flyttes de til en klækningsbeholder med mos i bunden og et par tynde grene, og æggene dækkes med et lag blade eller græs, så ungerne selv skal grave sig op og straks kan klatre. Unger skal aldrig presses ud af ægget; klækningen kan tage op til to dage. Klækningsprocenten er høj, 80-100 %.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er forholdsvis store og lette at opdrætte. Hold dem i et mindre hybridterrarie med samme klima som de voksne: køligt, tåge om natten og tynde grene. Fodr dem med små insekter så meget, de vil æde, og hold dem hver for sig, så snart kønnet kan ses. Hanner må ikke kunne se hinanden. Følsomheden over for tilskud gælder også ungerne.

Sundhed og typiske fejl

Typiske problemer og fejl i pasningen:

- Varmestress ved temperaturer over 30 °C og ved solplads, der er for varm eller sidder tæt på pæren. Brandsår kan ses som grå områder eller smeltede rygpigge.
- Ødem ved overdosering af vitamin A og D3 i tilskud. Arten er især følsom.
- Luftvejsinfektioner ved stillestående luft eller for våde overflader. Tegn er gaben, vejrtrækning med åben mund og slim.
- Knoglesvind (MBD) ved for lidt UVB eller kalk: bløde kæber og skæve lemmer.
- Sår og skimmel af grene, der er våde hele tiden.
- Overvægt hos voksne, som er for rigeligt fodret.
- Appetitløshed, når dyret får for meget at æde. Spring et måltid over og tilbyd derefter almindeligt foder igen.

Levetiden i fangenskab er ikke dokumenteret; 5-6 år i boksen er lånt fra de nærtstående *T. hoehnelii* og *T. werneri*. Kontakt en dyrlæge med erfaring i krybdyr ved ophørt fødeindtagelse, mørk farve, slaphed eller åndedrætsbesvær.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.